

Kitab *Qunu'liman Ta'attafa* (*QLT*):
Pengenalan Karya mengenai Isu Halal
dan Sembelihan Abad ke-19 Masihi

Oleh:

PROF. DR. MUHAMMAD MUSTAQIM MOHD ZARIF

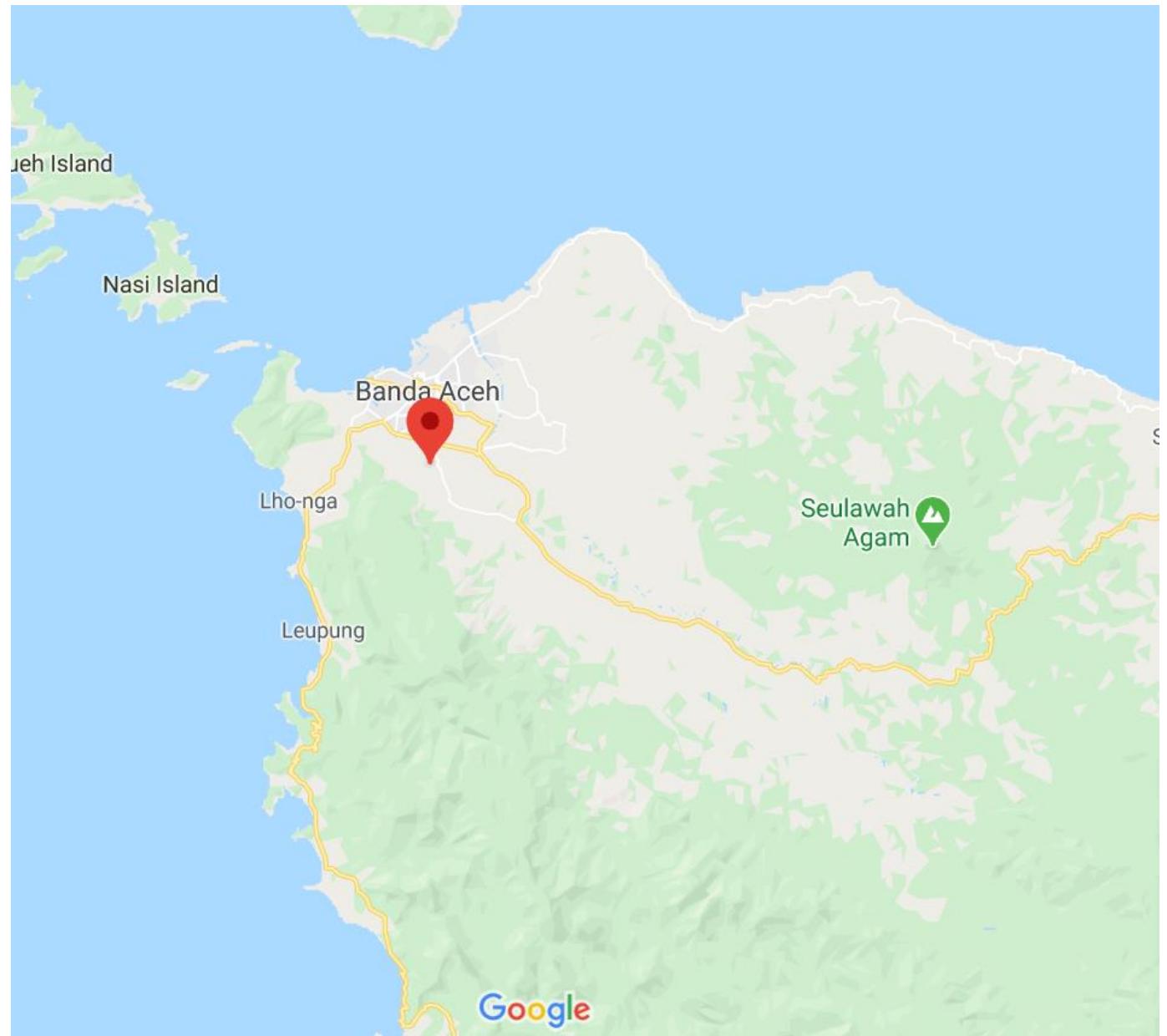
UNIVERSITI SAINS ISLAM MALAYSIA (USIM)

Wacana Manuskrip Melayu 1/2020

28 Julai 2020

Perpustakaan Negara Malaysia

Lokasi Kuta Karang, Aceh Besar

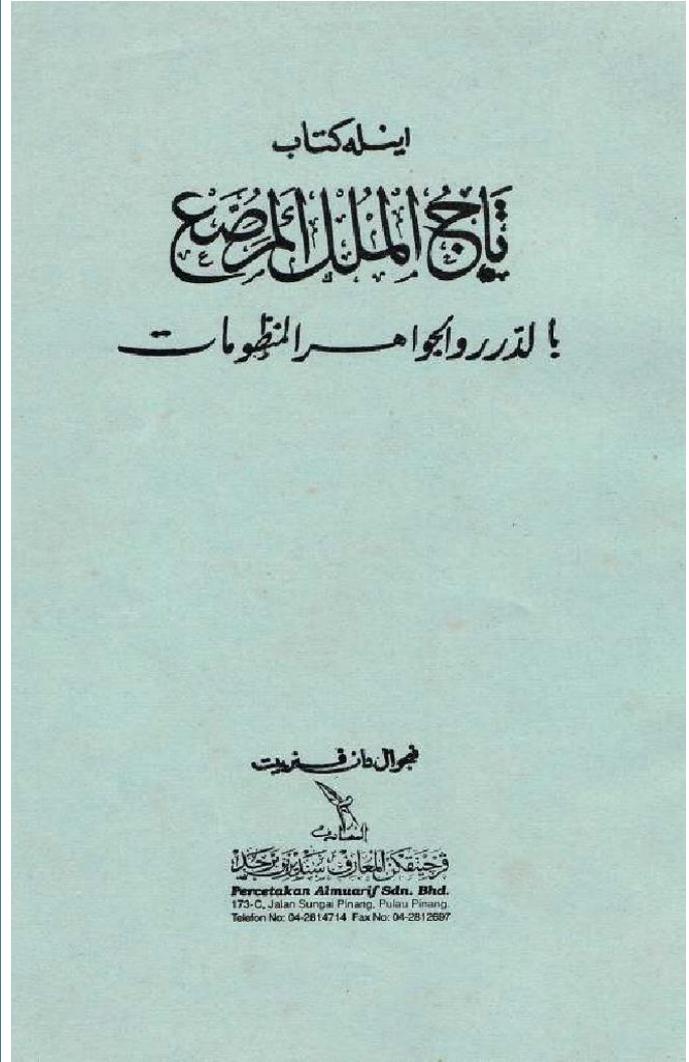
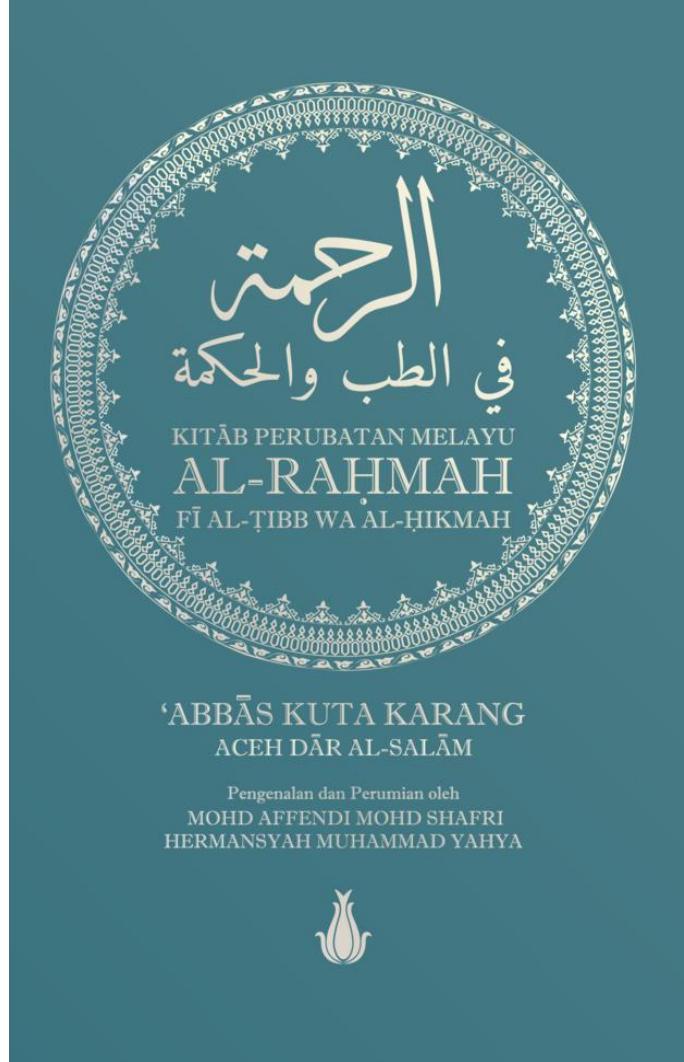

Mekah pada abad ke-19 Masihi

Para Pejuang Perang Aceh 1873-1942

Karya Bercetak Syeikh Abbas

Manuskrip QLT

Jadual 1: Inventori Manuskrip QLT dalam Koleksi Utama Dunia

Koleksi	Nombor Manuskrip	Bilangan Naskhah
Perpustakaan Negara Malaysia (PNM)	MS221(B)*, MS301* MS831*, MSS1672* MSS2114*, MSS3353*	6
Muzium Kesenian Islam Malaysia (MKIM)	IAMM.1998.1.49(C) IAMM.1998.1.220(A) IAMM.1998.1.513 IAMM.1998.1.669(B) IAMM.1998.1.855 IAMM.1998.1.891	6
Muzium Negeri Terengganu, Malaysia	D87	1
Perpustakaan Nasional Republik Indonesia	ML 479(vii)	1
Museum Negeri Banda Aceh Indonesia	07_01335(C)	1
Universiteitsbibliotheek Leiden, Belanda	Cod.Or.6100 Cod.Or.6101	2
Jumlah		17

سبله جواهر کن حکم ای تغیر سفره دفلرین کن
 کسد اهن ایت کندر حکمه مذبوج به لک تمام خوب کن کران تاد حلال
 سبله بیس قصرت کارن ایند جملو هولای کرت کدوان دسر کان
 ذکرت فد تکون آفات هفک بر حفاله دوکن ایت شجاعی تاد حلال
 حکلوب رقا سورع سبله دان سورع مقولو کن اما فریت ایت یفو کوهه مع
 هانیکنلی دان جملو تیاد بر کر اس طیقون شجاعی تاد حلال دی
 ای کند حکمه مذبوج دعن سکله دان جک اد اسکن ایت مانک نبوه هن پیه م
 هیری مضرع شجاعی مذالد رسیده هم ارادای لک هید و جملو فد حکمه مذبوج
 سطیعویه کارن تیاد اداد رافت سواه بیه هبا و امن مات مک جک درافت که
 سواه بیه هبا و اکن مات سفره ای مانک اکن نمبه هن پیه هبا و کفند بنا سار تو
 رویه روم داشت انود لوکا اکن دی بنای شیخ بوسرا تو وحجه مک دش طکن
 اد احیاه بیسته فذ فرمان سبله کان شیخ اسلام فدر و صنه مک
 منکل اد است کان سبله ایت حیاه مسفعه شجاعی حلال دان جک کت کر توی
 جملو مقادیت سبله شجاعی مات کم دین در فد ساعه ایت جو سطیعویه مک حلاله
 دان کات بیتیخ دیری حکم کت کر توی بیت ای مات کم دین در دش هماری اتو
 دو هاری جو سبله فر حال ای احیاه مسفعه شجاعی حلال دان جک میاد
 اد احیاه مسفعه تاد حلال مکنلی حاصل در فرث اتر کات بیت این
 چیز منکل اد فرمان سبله ایت حیاه مسفعه حلال دمک تاد دش طکن ادا
 حیاه هنکر هر زا تو سک وان جک تیاد دعن بقصیرت دان جک نقصیر
 ای سفر دفر لاهن هم فر هنکر سبله بنایت ایت کندر حکمه مذبوج به لک
 ای سفر نامو نکن کدوان حرامه هاکن اکن سبله ایت دش طکن فول
 اد اسبله ایت فد حکلوب مک جملو اد اسبله دان تور حکلوب مذبولیه
 دان پیه کلوون کندر هیچ موله شجاعی تاد حلال سبله ایت دش طکن
 مول هند و اد افوت سبله حکلوب مکن حکلوب مکن دان مرین جکی نفل جملو سدیکه
 سطیعویه شجاعی حرامه سبله ایت دش طکن دسبله مک جملو چابک

لهم اللہ الرحمن الرحيم
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
 این سوات کتاب فدیکان بنایت فریبرون دن پیاک سبله دان اصان دھلو
 دھول ذرفد اجماع فیلان الله عالی و احیاه **فَاصْلُ الْأَوَّلِ إِنْهُ**
 حلال ده کامور فد احیام مک بریو و لم کامور دان لک فیفات **الْأَمْدَادِ كَيْمَه**
 اریت تیاد هارس مک اکن بنایت بنایت بنایت حلال ایت ملینک بر عیش کامور میله
 بر کن سبله ایت امفت فریم **ذَرْجَ** **ذَرْجَ** **ذَرْجَ** **ذَرْجَ**
 اللہ الذیج دان معنازیج ایت سبله دان ذایع ایت اور عیش سبله دان بیع ایت
 بنایت دسبله اکن دی دان اللہ الذیج ایت سبله بیکن سبله دغندی دن **ذَرْجَ**
 سبله ایت مویکن کل حلقوم یاٹ تفقة لا لو یعنی دان کل میع دان حا
 حلقوم یاٹ تفقة لا لو مکان جک اد اینایت ایت عیش مقد و دیات بیک توی
 کیت سبله اکن دی تفقة بنایت بیچینو مک نه ذایع خد لیبرت بیک سبله ات فد کل
 بنایت بیک فندر قلیرت سفره کیجیه دان طیو دان کریو دان اهایم دان کل بیوع
 بیک فندر قلیرت دان کندر حکم فد لیبرت بیک سبله ایت دان اغدر دان بیک ساسکر
 کل بتایت بیک فتح لیبرن سفره ایت دان ایت دان اغدر دان بیک ساسکر
 کلور بیان دسبله ایت بنایت بیک مقد و دیات در دیم و تاک ات ورد
 دالم تلیفاضه بروی ای کار اد اد لفکل تقدیب کم دین جک اد اسکان دکرت
 اکن حلقوئی دان مرین دان اد اغذیه حیاه بیک مسفعه فد فولکن کریت شجاعی
 حلال ای دد جک تیاد لک دلار کریت ایت ولات حیاه بیک مسفعه مک تیاد
 ترکن سطیعویه حلال دمکن سیخ این جو حکم دان بر عیش حکم کن
 عیان مصنور فد شرط اد احیاه بیک مسفعه تکال کرت کدوان دیعی حکلوب می
 دان مرین سلطانی تیاد دکن دتاو شرط اد احیاه مسفعه تکال فول
 ذکرت دیکنی فول ذکن کن ایت بیان تیاد هیری مضرع کنود اهنی بک حکمه می
 مذبوج بک بر عیش ماجیفکن دیکن ذکرت فد تکون هنکن برسی که شکا بر عیش
 جاته مفیکه سوره هن دغندی اد احیاه مسفعه فد کنک و فرمان کرت تفقة

MS301 PNM

بِحَمْدِهِ تَعَالَى الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
يَا سَرِّيَ الْوَرْقَ فَبِرْ لِلَّهِ مَوْلَانِيَ الْكَرِيمِ كَمَرَادِ رَأْسَتْ بَيْعَ مَلِيَّ اللَّهِ
عَفْنَ وَلَوَالَّذِي نَا وَالْجَاهِيَّاتِ وَخَيْرَ النَّاسِ وَبِحَمْدِهِ
الْعَوْنَ اولِيَّمْ كَبِيرَتْ كَمَائِيْ دَانِ يَكِرْ وَابِيْبَقَادِ كَمَائِيْ دَانِ يَكِرْ كَبِيرَتْ
سَهْتَ كَمَائِيْ دَانِ يَكِرْ بَحْ كَسْفَتْ وَزَنْ كَارِيْ كَلِيْمَ سَمْ
وَصَلِيْ اللَّهُ عَلَيْهِ سَلَامٌ تَسْمِيَةً وَعَلَيْهِ
بِحَمْدِهِ رَاتِ حَمْدَ اللَّهِ اسْتَرْفَهِ بَلَوْيَهِ
بَلَوْيَهِ اسْتَرْ كَهْ كَلَوْ كَارِشَ رَأْسَ كَهْ
ضَحْ كَبِيرَتْ شَكِيلَتْ شَكِيلَتْ
اَسْتَرْ سَمَّتْ
رَمْ

اَرْ هَلُورْ دَنْ بِيْلَهِ سَنِيَّا جَدِيْ مُودَهِ دَكُوْدُرْ كَوَافِهِ كَمَدِينَتْ شَهْ سَلَاتْ
مَكِمَكَهِ مَلَاجِيْكِنْ هَدَانِيَّهِ دَكِيْلَهِ مَكِرِهِ بِعِيدَهِ دَهَدَهِ بِنْ تَقْسِيَهِ خَا
شَاهِهِ دَهَجَلُوْيِهِ دَلَلَوْرِهِ كَنْ كَهَلَلِيْهِ بَيْهِ هَهَدَهِ اَفَالَّهِ سَيْيَهِ مَهَمَدَهِ بَدَهِ
رَهَنْ دَانِيَهِ دَمَلَوْيِهِ اَنْ تَنَافِ جَدِيْهِ بَسَرَكَهِ دَعَنْ بَدَانِيَهِ دَمَارِجِيْهِ دَجَوَهِ
يَدَانِيَهِ دَلِيْهِ دَكِيْرِيَهِ سَبِعِهِ لَكَدِرِيَهِ دَكَلَلِيَهِ كَارِشِهِ دَوَشِيَهِ دَوَامِلَهِ دَهَاتِ
مَكِمَلِيَهِ لَيِّنْ بَسِيلَهِ دَلَمَكِتْ بِيْ اَسْطَالِهِ دَنَدَهَالِهِ كِيْسِ جَاهَهِ دَنَ تَكِيَهِ
حَادِيْهِ تَكِيَهِ بَيِّنْ اَيْتْ كَهْوَيْ اَولِيَهِ حَدِيْهِ طَلَسِوْهِ اَكَوَيْ اَدَهَمَوَهِ
اعَكُولِهِسَكِيْهِ بَيِّنْ بَرَسَالِهِ اَيْنِ بَرَسَالِهِ دَعَبَادِهِ اَتِ اَقَوَدَهِمِنِيْهِ اَعَكُورِهِ
بَايِكِ اَسَنِيْهِ كَهِ اَعَكُورِيَهِ كَهِ دَكَدِهِ دَهَهِ دَهَهِ دَهَهِ دَهَهِ دَهَهِ دَهَهِ دَهَهِ
نَ الشَّرَافِيِّ دَهَهِ شَرَحِ اَرْجَلِهِ بَدَهِ شَرَحِ اَلْعَوْيِهِ كَوَافِهِ دَهَهِ دَهَهِ دَهَهِ دَهَهِ دَهَهِ
هَاهِ دَهَهِ
اَمَشْرِحِيِّ دَهَهِ
اَيْنِهِ دَهَهِ
اَحَدِيْهِ بَيِّنِيْهِ دَهَهِ
لَيْ بَكِهِ دَهَهِ
بَرَولِيِّهِ تَخَوْنَهِ سَكِيْهِ بَيِّنِهِ كَسِيْرِ اَيْ مَنْ جَالِكِنِ دَهَهِ دَهَهِ دَهَهِ دَهَهِ
الَّهُ تَعَالَى اَعْلَمُ اَفْقَرِيِّهِ تَعَالَى اَلْحَوْتَاسِ اَلْحَوْتَاسِ اَلْحَوْتَاسِ
اَخَلَرِيِّهِ سَنِيْهِ اوْلَوْيَهِ سَنِيْهِ بَيِّنِهِ كَاهِيْهِ اَسْفِيْهِ كَاهِيْهِ اَسْفِيْهِ
عَبِيْهِ بَيِّنِهِ شَهَدَهِ بَرِكَهِ دَهَهِ دَهَهِ دَهَهِ دَهَهِ دَهَهِ دَهَهِ دَهَهِ دَهَهِ دَهَهِ
هَماَتِ بَجِهِ نَاكِرِيِّهِ مَرَسِمِهِ هَدَهِ اَرْسَالِهِ فَمَكَنَهِ سَهِيْهِ سَهِيْهِ سَهِيْهِ
وَمَانِتِ بَعْدِ الْعَوْنَ الْهَمِيْرِهِ فِي اَنَامِنِ سَيِّنِيْهِ اَنَامِنِ بَعْدِ اَطْرَهِ بَعْنِ
رَانِ اَوَالَّهِ سَدِيْرِهِ دَرِرِهِ سَرَالِهِ اَيِّنِ دَلَمَكِهِ دَلَمَدِيْهِ بَيِّنِهِ دَلَمَارِهِ اَنَاهِنِ بَيِّنِهِ
كَسَابِلِهِ دَلِلِهِ فَوِلِهِ دَانِ دَوَرِلِهِ سَكِيدِهِ دَرِدِهِ سَيِّرِهِ تَاهِرِهِ دَرِدِهِ سَيِّرِهِ
بَيِّنِهِ دَهَهِ عَلِيِّهِ عَلِيِّهِ وَسَلَمَ دَهَهِ عَلِيِّهِ كَدِرِهِ لَافِنِهِ دَرِدِهِ بَوِلِهِ سَرِيجِهِ اَشَافِنِهِ
كَمَدِنِهِ دَرِدِهِ كَبِيَّا سَهِيْهِ طَهِرِهِ وَنَسَاءِهِ اللَّهِ اَعَنِ اَعْلَيِنِهِ بَالْعَقَرِ وَنَسَاءِهِ

MSS1672 PNM

MSS2114
PNM

لِبِسِ اللَّهِ الْجَعْنَ الْحَاجِمِ
حَكَمَ فَطَلتْ كِتَابَ الْيَمِينِ أَنَّ الْمَدِيرَانِ وَسَرَّحَ كِتَابَ الْأَنْوَاعِ
سَرَّامْتَهُمْ نُورَ الدِّينِ عَلَى الشَّفَاءِ رَأَيَ الْبُوشِيَّ التَّنَافِعِيِّ وَفَنِيَّ
الْوَهَابِ التَّنَاهِيِّ الْاسْلَامِ وَالْجَيْرِيِّ وَالْجَنْفَةِ لَا بَنِيَّ
جَهْرَ وَعِيرَ وَابْنِيَّ اسْمَهُ مَكَنْ كَوْ مَصَلَاعِهِ أَكَنْ كِتَابَ مَيْتَ
أَنْ شَعَرَ الْيَمِينِ دَانْ سَرَّيْخَ شَرَحَ كِتَابَ أَنْوَارِ يَكْ شَيْخَ نُورِ
الَّذِينِ عَلَى الشَّهْرِ يَالْبُوشِيِّ شَافِعِيٌّ تَمَامَهُ هَبْرَنْ دَانْ كِتَابَ
قَنْجَ الْوَهَابِ بَكْ رَشَيْخَ الْاسْلَامِ دَانْ كِتَابَ بَنْجَمِرِيِّ دَانْ كِتَابَ
نَحْفَهُ بَكْ شَيْخَ ابْنِ جَهْرِ دَانْ كَانِيَّ خَدَ حَالَ كَوْ مَيْتَ كَنْجَاتَ دَانْ شَافِعِيَّ
كَلَّا لَهُ فَقَادَهُنَا وَجَعَلَهُنَا الْأَكْثَانَ الْمُسْتَقْلَةِ فِي سَافَنَ الْجَاوِيِّ
مَكَنْ كَوْ نَقْدَرَ رَفَدَاتَ دَانْ كَوْ جَدَ يَكْ كَنْدَمِيِّ كَنْهَ كِتَابَ بَغْيَ مُسْتَقْلَفَ
بَلْكَارَ جَاوِيِّ وَسَيْنَهُ بِالْقَلْبِ لَمْ تَصْطَلُهُ دَانْ أَكَوْ غَمَّاَيِّ كَنْدَمِيِّ وَالْأَسَهِ
قَنْوَعَهُ مَنْ تَضَعَلَوْا إِرْتَبِيِّ مَهْدَيِّ يَكْ بَرْ غَسَّاَوْ سَيْنَهُ كَنْدَمِيِّ
إِرْسَلَاتِ بَنْجَعَهُ كَمَ الْفَنْعَ بَاصَلَهُ دَانْ كَهْدَ اللهِ تَعَالَى جَوَاهِيرَتْ كَوْ
فَوْهَنْكَنْ أَكَنْ تَلْوَسَنْ مَهْبَرِيِّ مَنْفَعَهُ دَعْنَهُ سَفَعَهُ يَعْنَهُ مَهْبَرِيِّ مَنْفَعَهُ
بَكْ صَرَّتْ فَصَرَّلَهُ دَعْنَهُ مَنْفَعَهُ شَيْخَ حَلَالَ دَانْ بَغْرَ حَرَصَ كَتْهَوَدَهُ
لَهَبِمْ بَهْوَرَ كَلَّالَ بَنْجَانَهُ أَيْتَ تَرْسِيدَكَيِّ لَهُ كَعْدَتْ تَيْكَرَ كَلَّاكِيِّ فَرَغَمَ بَغْيَ
سَيَارَ حَدَلَنَ كَلَّالَ ۲ سَمَّاَهَا الرَّايِ سَمِيلَهُ أَتَوْ تَيَارَ دَانْ سَمَّاَهَا إِيِّ هَنَدَ وَأَنَّ
مَاتَ يَالَّتَ كَلَّلَهَا لَهَنَجَ بَغْرَ حَرَصَ وَكَمْسَنَ كَنْدَمِيِّ أَيْتَ كَفَقَ دَلَرَ دَانْ لَاهِنَهُ
رَرَفَدَ كَلَّالَ بَنْجَانَهُ بَغْرَ حَرَصَ كَلَّدَهُ وَبَرَغَيْعَ حَلَالَ سَيَارَاتَ ۲ اسْهَمَلَادِهِدَ وَأَنَّ
مَاتَ دَانْ كَمَاَهَا الرَّايِ كَمِيلَهُ أَتَوْ تَيَارَ دَانْ يَالَّتَ أَيْكَنَ دَانْ بَلَانَجَ كَنْكَيِّ بَرَهُ
عَيْنَ حَلَالَ رَغَرَ دَسَمِيلَهُ لَاتَ حَرَمَ اعِي دَعْنَهُ تَيَارَتَ دَانْ يَالَّتَ كَرِبَوَدَانَ لَهُ
لَبَودَانَ كَمِيلَهُ دَانْ بَرَغَبَكَوَهُ دَرَفَدَ كَلَّالَ بَنْجَانَهُ بَغْرَ حَلَالَ شَسَهَلَاتَ
زَهَهَ مَوَافَقَتَهُ لَهُ كَلَّالَهُ بَهَبَ التَّنَهِ حَلَالَ اَنَتَ دَانْ كَرِبَوَدَانَ طَبَوَدَانَ كَمِيلَهُ
دَانْ بَهَرَإِيَّ ۲ دَانْ لَكَ مَوَافَقَتَهُ فَوَدَ سَلَمَهُ لَهَبَهُ كَنْ حَلَالَ تَيَوَ ۲ بَرَهُ
عَيْنَ تَيَارَ مَسَرَّكَمْ دَعْنَهُ كَوْ مَيْتَكَنْ بَغْرَانَهُ بَغْرَ دَنْزَرَعَ أَكَنْ حَرَصَنَ دَانْ

لِبِسِ اللَّهِ الْجَعْنَ الْحَاجِمِ
الْجَيْرِيِّ الْاسْلَامِ وَالْجَيْرِيِّ وَالْجَنْفَةِ لَا بَنِيَّ
فَدَمَنْكَرَهَا يَحْمَدَ رَدَالَهِ دَنْيَانَهُمْ يَعْنَهُ مَوْمَنَهُ
أَخْرَجَ سَلَمَهُ بَكْ الْأَدَهُ دَوَهَتَ كَلَّيَنَ عَالَمَ دَانْ كِلَّاَهُ دَانْ كِلَّاَهُ
عَلَى مَحْمَدَ وَعَلَى الْأَدَهُ وَصَبَرَ الْطَّاهِرِينَ دَانْ رَحْمَةَ اللَّهِ دَانْ كِلَّاَهُ
رَأَسَ قَوْلَهُوكَتَ بَنِيَّ حَمْدَهُ صَدَقَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَكَمْ دَانْ كَلَّسَ كَلَّاَهُ دَانْ
رَلَاثَ دَانْ صَحَابَتَهُ يَعْنَهُ سَوْجِيَّ الْمَلِيَّ تَسَرِّيَّلَهُ اِمَّا يَعْدَ فَأَمَّا الْأَنَّ
حَسَرَ النَّبِيَّ تَسْعَهُ وَحَسِيَّ مَوْلَانَهُ دَعْنَهُ بَعْدَ الْوَفَقَرَ طَالَبَ الْأَنَّ
بَعْضَ الْأَهَدِ قَوَادَ الْكَيِّ لَأَيْهِ وَكَتَ الْعَرَبَ اَنَّ كَيْتَ رَسَالَهُ تَغْنِيَهُ
هَرَ الْلَّهِمَّ اَنَّشَافِي بَلَسَاتَ الْأَوَّلِيَّ فِي حَكَمِ الْأَدَيْجَ مَعَ بَيَاتِ الْأَنَّ
حَلَلَوْبَيِّ اَفَوَادَ الْعَلَمَيِّ اَدَهَوْتَ كَمْ دَنْ رَفَقَ اِيتَ مَنْ تَنَكَّا
لَدَالَّهِ حَرَجَهُ بَنِيَّ صَلَيَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَكَلَمَ رَوَ اَسْرِيَمَ فَوَلَهُ كَبِيَنَ كَمَدَهُ
يَنْ رَرَفَدَ كَرِبَهُ تَاهَنَتَ مَكَنَسَ مَنْتَ كَعَدَ كَعَادَهُ كَعَدَ تَوَنَّهُ بَيْلَهُ
رَمَفَتَهُويِّ بِهِمَكَنَتَ كَوْ كَوْرَهُ اَكَنَ كَوَاتَ رَسَالَتَ اَسَسَهُ مَنْ هَنَ اَعَامَيِّ
سَافَقِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ دَعْنَهُ كَمَكَنَتَ جَاوِيِّ فَدَمَنَكَنَ حَكَمَ كَمِيمَهُ كَرَهُ
مَيْتَكَنَ بَرَلَامَ حَنَ اَسَارَ كَلَّهَلَاتَ عَلَهُو وَفَاجِهَهُ وَادَّكَهُ اَهَلَهُ
الَّذِي لَقَصَوَ عَلَيْهِ وَتَوَلَّتَ عَلَى اللَّهِ الْعَالَمِ بَلَوَنَ بَيَالَهُ
خَوَالَجَنَهُ بَلَدَ الْكَتَ وَأَهَنَمَرَ الْأَنَّ الْمَوْعِدَهُ تَحْمِيَ الْحَمَدَيِّ
وَهُوَمَنَ سَنَلَ عَلَمَهُ كَمَهُ الْجَيْرِيِّ الْاسْلَامِ تَعَلَّمَيِّ بَوْمَ لَقَامَهُ بَاحَامَهُ
مِنَ الْأَنَّ مَكَأَوَفِرَ كَنَهُ كَنَهُ كَنَهُ كَنَهُ دَانْ جَلَكَنَادَهُ كَوَاهَلَ بَكَدَيِّهُ
دَمَكَيِّ اَيْتَ كَلَّهَلَهُنَّ كَلَّهَلَهُنَّ دَعْنَهُ كَوَاهَلَهُ دَانْ كَوَاهَلَهُ كَلَّهَلَهُ
تَعَلَّمَيِّ مَدَهُنَهُ كَمَهُ بَكَهُ كَمَهُ شَرَكَارَعَنَ كَيِّهُ دَمَكَيِّ اَيْتَ دَانْ
مَنْجَدَهُ كَنَهُ كَنَهُ دَرَقَدَهُ كَرَهُ كَيِّهُ جَاهِجَيَّسَنَ دَرَالَهُ حَدَيِّيَّ دَادَتَ
بَرَغَسَ وَدَتَيَّيِّ دَرَفَدَهُ اَنَّ عَالَمَهُ مَكَبِيَّهُو شَنَسَحَاهِيَّ مَفَلَهُ
كَهُواَهُهُ اللَّهُ تَعَلَّمَيِّ فَدَهَارَهُيِّ هَقِيَّاهُ دَعْنَهُ كَاهَعَهُ دَرَفَدَهُ اَفَلَهُسَ
كَ دَانْ سَرَ وَتَيَكَنَ اَكَنَ حَدِيَّيَّ اَبِنَ اَوَلَهُ اَبِنَ حَاجَهَاتَ دَانْ

حَكَم

“Adapun kemudian daripada itu, maka tatkala adalah hijrah Nabi *salla Allah alayhi wa sallam* dua ratus lima puluh sembilan tahun kemudian daripada seribu tahun, maka sanya menuntut kepada aku oleh setengah taulanku yang tiada mengetahui kitab Arab akan bahawasanya aku surat akan suatu risalah atas mazhab imam kita Shafie *radiya Allah ‘anhu* dengan bahasa Jawi pada menyatakan hukum menyembelih serta menyatakan bersalahan antara segala kata ulama... Maka aku perkenankan akan dia dan jika tiada aku ahli bagi yang demikian itu sekalipun kerana pendek ilmuku. Dan aku tawakal atas Allah Taala mudah-mudahannya menjadi sebab bagi masuk syurga dengan sebab demikian itu dan menjadi sentosa daripada neraka yang dijanjikan di dalam hadis...” (MS301: ff.1v., MSS3353, ML479).

Bil.	Pembahagian Fasal	Folio
1.	Fasal pada menyatakan binatang yang halal dan yang haram	f.2r.-f.3r.
2.	Fasal pada menyatakan sembelih	f.3r.-f.7v.
3.	Fasal pada menyatakan barang yang sunat pada menyembelih	f.7v.
4.	Fasal pada menyatakan sembelihan yang haram	f.7v.-f.8v.
5.	Fasal pada menyatakan barang yang haram pada binatang yang disembelih	f.8v.-f.9r.
6.	Fasal pada menyatakan tempat yang sunat disembelih	f.9r.-f.9v.

Ketahui olehmu bahwasanya segala binatang itu terbahagi kepada tiga bahagi:

Pertama, barang yang tiada halal sekali-kali sama ada ia disembelih atau tiada, dan sama ada ia hidup atau mati, iaitu segala binatang yang haram dimakan akan dia seperti ular dan lainnya daripada segala binatang haram.

Kedua, barang yang halal semata-mata sama ada ia hidup atau mati, dan sama ada ia disembelih atau tiada, iaitu ikan dan belalang.

Ketiga, barang yang halal dengan disembelih dan haram ia dengan tiadanya, iaitu kerbau dan lembu dan kambing dan barang sebagainya daripada segala binatang yang halal.

Syahadan, telah muafakatlah segala mazhab atas halal unta dan kerbau dan lembu dan kambing dan biri-biri. Dan lagi muafakatlah segala mazhab akan halal tiap-tiap burung yang tiada menerkam dengan kuku melainkan yang datang nas pada Syarak akan haramnya. Dan demikian lagi, muafakat segala mazhab akan halal arnab. Dan demikian lagi, muafakat segala mazhab akan bahawasanya yang halal daripada perburuan laut itu ikan juga.

Dan demikian lagi, muafakat segala mazhab atas suci *jalālah* yakni binatang yang halal yang dimakan najis apabila menahani serta digembala akan dia dengan diberi makanan yang suci, dan jadi halal dagingnya tatkala itu pada mazhab Imam Ahmad ibn Ḥanbal, dan jadi hilang makruh pula pada mazhab imam kita Shāfi‘ī dan Ḥanafī dan Mālik.

Dan lagi, muafakat segala mazhab akan lama masa digembala akan unta dan kerbau dan lembu yang makan najis itu empat puluh hari lamanya, dan ayam itu tiga hari lamanya, dan kambing dan biri-biri itu tujuh hari lamanya. Dan demikian lagi, muafakat segala mazhab atas harus memakan bangkai tatkala darurat.

Adapun pada mazhab Imam Shāfi‘ī dan Ḥanbalī dan Abū Yūsuf dan Muḥammad, muafakat mereka itu atas halal kuda, dan haramlah ia pada mazhab Ḥanafī, dan makruh ia pada mazhab Mālik.

Adapun keldai negeri dan baghal, pada mazhab Ḥanafī dan Shāfi‘ī dan Ḥanbalī haramlah ia, dan makruhlah ia pada mazhab Mālik. Adapun pada mazhab Ḥasan al-Baṣrī, halallah dimakan baghal juga, dan halal keldai negeri pada mazhab Ibn ‘Abbās *radiya Allāh ‘anhu*.

Syahadan, adalah bagi menyembelih itu empat rukun. Rukun yang pertama, orang yang menyembelih. Dan syarat padanya itu tiga perkara.

Syarat yang pertama, bahawa adalah ia halal bagi kita berkahwin dengan dia iaitu orang yang Muslim dan kafir Ahl al-Kitāb iaitu Yahudi dan Nasrani. Dan haramlah dimakan sembelihan orang yang murtad dan kafir Majusi dan *wathānī* dan yang masuk kepada agama Yahudi atau Nasrani kemudian daripada dimansuh agamanya dan orang yang syak akan halalnya. Dan demikian lagi, sembelihan hamba perempuan kafir Ahl al-Kitāb, tetapi kata Imam Nawawī di dalam *Minhāj*, halallah ia.

Masalah:

Jikalau memutuskan oleh binatang yang buas akan kambing umpamanya daripada bawah halkum atau di atasnya, kemudian maka kita sempurnakan sembelihnya barang yang tinggal daripadanya atau daripada tempat yang lain, nescaya haramlah ia dimakannya.

Syarat yang kedua, hendaklah ia mumaiyiz. Adapun sembelihnya orang yang gila dan kanak-kanak yang belum mumaiyiz dan orang yang mabuk, maka *qawl* yang muktamad pada mazhab Shāfi‘ī hal keadaan muafakat dengan mazhab Ḥanafī haramlah ia kerana bahawasanya *qaṣad* mereka itu tiada sah. Dan pada *qawl* yang daif, halallah ia. Kata Syeikh Ibn Ḥajar: makruh ju. Inilah *qawl* yang muktamad. Kata *Ṣāḥib al-Tahdhīb (al-Baghawi)*: Dan jika ada bagi orang yang mabuk itu *qaṣad* dan bagi orang yang gila itu sekurang-kurang mumaiyiz, nescaya halallah ia dengan tiada khilaf.

Syarat yang keempat, hendaklah ada ia hayat *mustaqirrah* yakni hidup yang tetap. Adapun hayat itu terbahagi ia kepada tiga bahagian.

Pertama, hayat *mustamirrah* namanya, iaitu hidup yang berkekalan tiada keluar nyawanya melainkan dengan disembelih pula atau lainnya seperti ditikam.

Keduanya, hayat *mustaqirrah* namanya, iaitu hidup yang tetap yakni yang kekal padanya penglihatan dan pendapatnya dan bersuara dan bergerak-gerak yang *ikhtiyārī*. Maka diketahui yang demikian itu dengan beberapa alamat yang ghalib pada zannya akan hidupnya. Dan setengah daripadanya terpancar-pancar darahnya kemudian daripada putus halkum dan merihnya. Dan setengah daripadanya hangat mulutnya dan hidungnya dan bersuara halkumnya.

Kata Syeikh Ramlī di dalam *Nihāyah*: Memadai pada alamat hayat *mustaqirrah* itu bergerak-gerak yang sangat. Dan jika syak adakah hayat *mustaqirrah* atau tiada, nescaya haramlah ia. Kata Syeikh Abū Ḥāmid dan *Şāhib al-Bayān*: Bahawasanya hayat *mustaqirrah* itu barang yang dapat hidup kemudiannya sehari atau dua hari. Maka *qawl* ini daif tiada dapat dipegang akan dia. Kata *Şāhib al-Shāmil*: Bermula hayat yang bukan *mustaqirrah* itu jikalau ditinggal akan dia, nescaya mati ia sekarang itu.

Ketiga, harakat *madhbūh* iaitu hidup yang tiada padanya penglihatan dan tiada pendapatnya dan tiada bersuara dan tiada bergerak-gerak yang *ikhtiyārī* padahal ditakhkikan hidupnya.

“Kata yang empunya karangan ‘afa Allah Taala ‘anhu iaitu hamba yang sangat berkehendak kepada Allah Taala yang Amat Kaya iaitu Abbas namanya, Aceh nama negerinya, Shafie nama mazhabnya, Khalwati nama tarekatnya, Masjid Ulee Susu nama tempat kediamannya... dan adalah selesai daripada resam risalah ini di dalam negeri Mekah yang mulia dan tahun yang kesembilan dan lima puluh dan dua ratus kemudian daripada seribu tahun daripada hijrah Nabi *salla Allah alayhi wa sallam* pada hari yang kedelapan daripada bulan Rabi’ al-Thani kemudian daripada sembahyang zuhur. Dan kami pohon kepada Allah Taala akan bahawa mengurniai atas kami dengan *qabul* dan bahawa menjadi akan dia semata kerana zat-Nya yang Mulia. Hai Tuhanku! Ampun oleh-Mu kiranya bagi kami dan bagi dua ibubapa kami dan bagi segala kekasihan kami dan bagi yang sekampung dengan kami sekalian Muslim. Dan rahmat Allah atas penghulu kami Nabi Muhammad dan atas segala keluarganya dan segala sahabatnya sekaliannya mereka itu. *Intaha, tammat*”.

Kitab al-Sayd wa al-Zaba'ih

لِسَمِيرِ الدِّرِّ المُخْبَرِيِّ حَسَنِيِّ حَسَنِيِّ

كتاب الصيد والذبائح **ابن سراج** كتاب سعد بن ابي ثور وابنه داود مثلكه بقدر سعده روى
اصله در همود ورد في جامع فتن العادم **فتن العادم** اربیت افیل حللا لله كامود فداهم
مکبر بوروشه کامودان لاقن فرمان **الصالحیم** اربیت تارهکاره کنه مانن بناتخ شیعر حللاك ایت
ملینکن بر عیغیر کامو سبله **دان** روکه کامبله ایت امسرة در کار او رخوازی دان کدو واذایع دان کتیک ذه
بیچ دان کامفه الله الذخی ایت لکین یقد سبله دغندی **دان** نظر طاسبله بعنه سبله کندی **دان** ذبیحه ایت
او رشیغه سبله **دان** الت زایج ایت سکیح یقدم سبله دغندی **دان** نظر کامبله ایت موسکن سکل حلقوم یا
یئت تغفه لان تونس دان کلومری در باوق حلقوم یا یئت تغفه لان و مکانه جکا دامناتخ شیعر متدرور
یا یائیت شیعر کواسکیت سبله کندی و سزره بناتخ شیعر جیسو مکانه ذایج ایت یا یائیت کامبله فدیه رث نمود کبیر دان لمبو
دان کربودان هایم دان کلومری شیعر فنداق لیه رث دان کنه خروه لیه یا یائیت فدیه رث فدیه رث شیعر سبله باره
فدر سطل بناتخ شیعر فنچم لیه رث شویه انت دان ایک دان عسات دان بیلبی سخیکن الطور یا واث
دان بجهة بجهة کن بناتخ شیعر مقدور رایت در قد قیمه تکو' الود فرد ددالم تلیغا ضیعه برد و سای کاره
اد الی فداز ایت دتعذیه کمدین بعد کار ایت دکرتا کن حلقوم دان مری دان دان داعنده دی حیاه مسد
متقره هر فرمان دکرتا نسبه ای علا ای دان جکر تارهکاره دکر کرت دی ایه فر جیاهه شیعر ستقره مکد
تیار حللاک دان کما ادار کر که کوله یقد اس حلقوم شنکال سوده حللاک اتو تیار تر کر اونه کلینوونه حللاک
دماره **دان کافت** شیخ ابن حجر فدقنه دان بر عیغیر حکمکن عباره محنق در فرد شرط اداد حیاهه شیعر متقره شنکال

Kashf al-Litham karya
Syeikh Zainal Abidin
al-Fatani (Tuan Minal)

Sekian
Terima kasih

mustaqim@usim.edu.my